

I Jumalan siunaava ja pelastava toiminta VT:ssa

- Jumalan siunaava eli ylläpitävä toiminta, jonka ihminen voi kokea jatkuvasti läsnäolevana; syntyminen, kasvu, jokapäiväiset tarpeet, onni (C. Westermann)
- Jumalan siunaavaan työhön kuuluu luominen ja luomakunnan jatkuva ylläpito (myös Matt. 5:45)
- Ihminen on jo luomisessa asetettu vuoropuheluun Luojaansa kanssa, vastaamaan sanoin ja teoin Jumalan puhutteluun. Tähän sisältyy ihmisenä olemisen suunnaton arvo, mutta myös siihen kuuluva vastuu (Veijola ynm.)
- VT sisältää hurjan määrän tätä vuoropuhelua eri tilanteissa, huipentuu UT:n sanomaan Jeesuksesta, lihaksi tullut Jumalan Sana kohtaa ihmisen (kohtaamisen teologia).
- VT:n mukaan ihmisellä on mahdollisuus vastata Jumalan puhutteluun myönteisesti tai kielteisesti, oikein tai väärin, mutta hän vastaa useimmiten väärin (syntiinlankeemuskertomus). "Missä sinä olet"
- Toinen luomiskertomus avaa Jumala-vuoropuhelun rinnalle lähimmäissuhteen: "Ei ole ihmisen hyvä olla yksinään. Minä teen hänelle kumppanin, joka sopii hänen avukseen" (1. Moos. 2:18 apu, joka vastaa häntä; "vastinkappale"), veljesmurha: "Missä on veljesi", vedenpaisumus, kansan hypris (1. Moos. 11)
- Näihin kahteen suhteeseen liittyy myös luomakunta, ihminen toimii vastuullisena tilanhoidajana: "Viljellä ja varjella"
- Pelastus = Jumala kutsuu ihmistä palaamaan rikkomuksista tähän luomisen alkutilaan kaikissa kolmessa suhteessa ja samalla hänen yhteyteensä, profeettojen kutsuhuuto.

II Jumalan kutsu ja vaellus lupauksen varassa

- 1. esimerkkinä ja vastauksena Abraham, joka vastaa teoin myönteisesti Jumalan kutsuun ja on valmis lopulta uhraamaan oman, ainoan, poikansa. Usko on ehdotonta luottamusta Jumalan antamaan lupaukseen ja elämistä sen mukaan. Uskomisen on VT:ssa ilmaus ihmisen oikeasta paikasta Jumalan edessä ja uskallus elää sitä vastaavalla tavalla (1. Moos. 15:6).
- Monet muut VT:n kutsumiskertomukset: Puhuttelu, kutsu, tehtävä, lupaus "minä olen sinun kanssasi", "pysy lujana", "ole rohkea" (2. Moos. 3; Jes. 6; Jer. 1; Hes. 2; Aam. 7:15).
- Profeetat toimivat Jumalan pelastavan sanoman tuojina ajankohtaisiin tilanteisiin: "Näin sanoo Herra"

III Jumalan pelastavat työt

- a) **Egyptistä vapautuminen, erämaavaellus, Luvattu maa**
 - Vanhan testamentin pelastuksen keskeisin tapahtuma (2. Moos. 12-14; Ps. 78; Jes. 63:7-19)
 - Vuoropuhelu: sorto, Jahven avuksi huutaminen (valitus), Jahve kuuli, pelasti, vei luvattuun maahan, pelastusteon muistaminen (ylystyks) ja sen eläminen todeksi pääsiäisjuhlassa ja sadonkorjuussa (2. Moos. 12; 5. Moos. 26:5-11).
 - VT:n evankelisuus: laki annettiin vapautetulle kansalle. Ensin Jumalan pelastusteko, siihen Israel vastaa elämällä Jumalan käskyjen mukaan. Ensin lahja ja sitten tehtävä.
 - Kansa tietää, mitä Jumala odottaa siltä (Miika 6:8)
- b) **Babylonian pakkosiirtolaisuudesta vapautuminen**

- Persian kuningas Kyyros, pelastaja, paimen (Jes. 41:2; 45:1-8), ”vaikka sinä et minua tunne”
- Pakkosiirtolaisuudesta vapautetuille tehtävä oman kansan Israelin keskellä ja maailmanlaaja missio: ”Minä teen sinusta valon kaikille kansoille, niin että pelastus ulottuu maan ääriin saakka” (Jes. 49:6), vapautettu Israel Herran palvelija (Jes. 44:21-23).
- Kärsivä Herran palvelija Jes. 52:13 - 53:12 (sama kuin ed, vai yksittäinen palvelija?)

IV Jumalan pelastavat työt ja Israel, hänen valittu kansansa

- Sinä olet tänä päivänä julistanut Jahven olevan sinun Jumalasi ja Jahve on tänä päivänä julistanut sinun hänen kansansa (5. Moos. 26:17-18)
- Valinta yksipuolinen; Jumalan armotyö
- Nämä kuuluvat kiinteästi yhteen, Jumalan pelastavat työt Israelin hyväksi
- Osallisuus pelastavasta yhteydestä valitun kansan yhteydessä (yhteisöllinen luonne, myöhemmin yksilöllinen)
- Tätä suhdetta kuvataan useimmiten liiton avulla, liiton sopiminen, leikkaaminen (ulotetaan patriarkkoihin asti)
- Liiton ehtojen muistaminen (vasallisopimus taustalla), vanhurskas, se, joka toimii liiton ehtojen mukaan
- Liiton merkit; sateenkaari (1. Moos. 9), ympärileikkaus.
- Pelastus ulottuu muihinkin kansoihin vastapainona Israelin sisäänpäin kääntymiselle (Toinen Jesaja, Joonan, Ruutin kirja).

V Pelastava yhteys uhrien ja sanajumalanpalveluksen välityksellä

- Salomon temppelin loistokas uhripalvelus ulotettiin autiomaavaellukseen asti (telttamaja)
- Jahven läsnäolo temppelissä: ”Pyhäkössä saan nähdä sinut, kokea sinun voimasi ja kirkkautesi” Ps. 63:3 (erit. armon valtaistuin Kaikkein pyhimmässä, Hepr. 4:16)
- Osallisuus pelastavasta yhteydestä temppelin uhripalveluksen kautta
- Uhrin a) kiitollisuuden lahja Jahvelle, b) uhrien avulla ajateltiin päästävän erityisen läheiseen yhteyteen Jahven kanssa, c) välittivät syntien anteeksiantamuksen
- Uhripalvelus ja elämä eivät voi olla eriparia (esim. Aam. 5:21-27).
- Pakkosiirtolaisuuden jälkeen synagogajumalanpalvelus keskittyi kirjoituksiin, rukoukseen ja ylistykseen (psalmit), Jumalan pelastavien tekojen muistaminen (anamneesi)

VI Pelastus Jumalan lain noudattamisen kautta

- Jumalan laki ja sen noudattaminen nousevat keskiöön pakkosiirtolaisuuden jälkeen
- Ihminen itse vaikutti pelastukseen elämällä liiton ehtojen mukaan (liittonomismi) tai jopa pelastuksen (lainopettajat, fariseukset)

VII Pelastuksen tuojat

- Kysymys alkuevankeliumista (1. Moos. 3:15). Uuden testamentin kirjoittajat eivät viittaa suoraan (vrt. Room. 5:19; 16:20; Hepr. 2:14; 1. Joh. 3:8), Ensimmäisenä kirkkoisä Irenaeus (130-202 jKr.) tulkitsi alkuevankeliumina
- Messias, voideltu kuningas, mm. kuningaspsalmit (Ps. 2; 20; 21; 45; 72; 89; 100; 101).
- Daavidin suvulle osoitettu ikuinen kuninkuus (2. Sam. 7); lopulta jää avoimeksi, Uuden testamentin kirjoittajat vastaavat tähän: Jeesuksessa pyhien kirjoitusten lupaukset täyttyvät.